

Т.В. Попігіч, ст. викл. (ЛТЕУ, Львів)

Х.І. Козярьска, студ. (ЛТЕУ, Львів)

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ЯК ОБ'ЄКТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Нематеріальні активи є одним із важливих видів ресурсів підприємства, які дозволяють забезпечити інноваційність та конкурентоспроможність товарів і послуг.

Відповідно до Податкового кодексу України (ПКУ) нематеріальні активи – право власності на результати інтелектуальної діяльності, у тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності (інтелектуальної власності), право користування майном та майновими правами платника податку в установленому законодавством порядку, у тому числі набуті в установленому законодавством порядку права користування природними ресурсами, майном та майновими правами.

Ідентифікація майна, зокрема нематеріальних активів, як складової частини необоротних активів підприємства відбувається за обов'язкової умови довгострокового періоду його існування і корисного використання. Тому необхідно розуміти всі облікові аспекти, пов'язані з надходженням, використанням і відтворенням нематеріальних активів та відображенням їх у первинних документах та у фінансовій звітності. Потрібно, насамперед, чітко розуміти, що таке нематеріальний актив як об'єкт обліку, порядок його віднесення до тої чи іншої групи нематеріальних активів, відмінні особливості. Адже не вірна ідентифікація таких активів може призвести до помилок в їх визнанні, оцінці, нарахуванні амортизації та відображенні у фінансовій звітності.

Щодо особливостей організації обліку нематеріальних активів у зв'язку з тим, що вони не мають фізичної форми, можна виділити такі:

- облік ведеться за первинними документами;
- інвентаризація проводиться за документами (бо самих активів не видно);
- нематеріальні активи – це активи, які не мають матеріальної форми, що вказує на їх особливість, порівняно, з іншими активами, які мають речову форму;
- як відомо, нематеріальні активи можуть бути відокремленими від підприємства, так і не відділятися від нього. Це, так звана,

особливість ідентифікації. Для розуміння використання терміна «ідентифікувати» в практиці обліку необхідно внести визначення, що таке ідентифікація та яким чином об'єкт може бути ідентифікованим, тобто визначити методи ідентифікації нематеріальних активів, що буде доцільним і корисним для бухгалтерів;

- бухгалтерський облік нематеріальних активів, згідно з П(С)БО 8, передбачає віднесення їх до відповідних груп, кожна з яких є правом: на використання, на комерційні визначення, об'єкти промислової вартості, авторські права та суміжні з ним права, на здійснення діяльності, використання економічних та інших привілеїв та ін. Якщо б у П(С)БО 8, при визначенні нематеріального активу був зазначений термін «право», як це зроблено у ПКУ, це значно спростило б розуміння самого нематеріального активу як об'єкта обліку. Тобто, чітко було б визначено, що для визнання активу, який не має матеріальної форми, необхідно мати на нього право. Підтверджує право суб'єкта господарювання на майно правовстановлюючий документ, складений у порядку, передбаченому законодавством. До речі, чіткого визначення терміна «правовстановлюючий документ» у нормативних актах не має. А це означає, що саме право є об'єктом обліку нематеріальних активів, і облікові процедури (оцінка, переоцінка, нарахування амортизації, зменшення, збільшення корисності) проводяться саме з правом суб'єкта на нематеріальний актив.

Правильно організований облік об'єктів інтелектуальної власності, як нематеріального активу, в господарській діяльності підприємств дозволяє:

- збільшувати суму активів та здійснювати різні трансакції з використанням об'єктів;
- нараховувати амортизацію;
- сплачувати авторську винагороду за такі об'єкти через витрати, а не зарплату;
- отримувати додатковий дохід і прибуток від комерціалізації об'єктів.

Вказані особливості обліку не є вичерпні та потребують більш глибокого дослідження. Розвиток теорії і практики обліку нематеріальних активів повинен враховувати специфічний характер і особливості об'єктів обліку, зміст і способи реалізації майнових прав, їх цільове призначення в діяльності підприємства. Реформування правил обліку нематеріальних активів має сприяти підвищенню достовірності бухгалтерської та звітної інформації, якості управлінських рішень, підвищенню стійкості підприємства, зокрема і на фінансовому ринку.